

Ochrona Danych Osobowych

Realizacja programu pilotażowego

„Twoje dane - twoja sprawa.

Skuteczna ochrona danych osobowych.

Inicjatywa edukacyjna skierowana

do uczniów i nauczycieli”

SAMORZĄDOWY OŚRODEK
DORADZTWA METODYCZNEGO
I DOSKONALENIA NAUCZYCIELI
w Kielcach

28 października 2009 roku w Gliwicach odbyła się konferencja informacyjno – promocyjna, która zapoczątkowała program pilotażowy

„Twoje dane – twoja sprawa. Skuteczna ochrona danych osobowych.

Inicjatywa edukacyjna skierowana do uczniów i nauczycieli”.

Inicjatywa edukacyjna połączyła w partnerskim współdziałaniu:

- Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO)
- Gliwicki Ośrodek Metodyczny (GOM)
- Samorządowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach (SODMiDN)

23 listopada 2009 roku odbyło się spotkanie szkoleniowe liderów programu pilotażowego w siedzibie Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych.

W okresie od listopada 2009 r. do stycznia 2010 r. w SODMiDN w Kielcach zespół metodyków pod kierunkiem pani Dyrektora ELŻBIETY CZERWONKI planował zadania i opracowywał materiały szkoleniowe. W skład zespołu stanowili następujący metodycy: BARBARA SEKAŁSKA- koordynator programu, JOLANTA KUKLIŃSKA, MAŁGORZATA MAJTA oraz MONIKA ZAWADZKA- CHŁOPEK.

Najważniejsze efekty wstępnych działań to:

- Przygotowanie prezentacji na szkolenia rad pedagogicznych gimnazjów uczestniczących w programie.
- Wypracowanie materiałów do zajęć warsztatowych dla nauczycieli – liderów poszczególnych szkół.
- Zgromadzenie informacji i propozycji scenariuszy zajęć z uczniami, dotyczących ochrony danych osobowych i prawa do prywatności.
- Opracowanie ankiet ewaluacyjnych dla nauczycieli i uczniów oraz wzorów sprawozdań z przeprowadzonych zajęć.

W styczniu 2010 r. na stronie internetowej SODMiDN zostało umieszczone ogłoszenie:

„Samorządowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach zaprasza nauczycieli gimnazjów z terenu Kielc i powiatu kieleckiego do udziału w programie pilotażowym realizowanym pod patronatem Głównego Inspektora Ochrony Danych Osobowych "Twoje dane - twoja sprawa. Skuteczna ochrona danych osobowych. Inicjatywa edukacyjna skierowana do uczniów i nauczycieli". Szkoły zainteresowane udziałem w programie proszone są o zgłoszenie chęci udziału telefonicznie na numer SODMiDN w Kielcach: (041) 332 32 03 w terminie do 5 lutego 2010 r.

Celem głównym programu jest wypracowanie kompleksowego modelu poszerzenia oferty edukacyjnej gimnazjów o treści związane z ochroną danych osobowych i prawem każdego człowieka do prywatności. W ramach współpracy ze zgłoszonymi placówkami planujemy między innymi:

- szkolenia dla nauczycieli prowadzone przez współorganizatora programu - SODMiDN w Kielcach,
- przeprowadzenie przez część nauczycieli zajęć z uczniami (1 - 2 lekcje) według scenariuszy zaproponowanych przez SODMiDN w Kielcach lub opracowanych przez nauczycieli szkół,
- konkursy dla uczniów zakwalifikowanych szkół, dotyczące ochrony danych osobowych i prawa do prywatności,
- współtworzenie materiałów dydaktycznych.

Program pilotażowy zakłada udział co najwyżej 7 szkół i będzie realizowany bezpłatnie w okresie od 1 marca do 18 czerwca 2010 roku. Lista zakwalifikowanych szkół zostanie opublikowana na stronie internetowej SODMiDN do dnia 20 lutego 2010 r. Szczegóły dotyczące planowanych działań zostaną przedstawione Dyrektorom szkół zaproszonych do udziału w programie, w ustalonym telefonicznie terminie.”

Do udziału w programie pilotażowym realizowanym pod patronatem Głównego Inspektora Ochrony Danych Osobowych "Twoje dane - twoja sprawa. Skuteczna ochrona

danych osobowych. Inicjatywa edukacyjna skierowana do uczniów i nauczycieli" zakwalifikowały się następujące gimnazja:

Gimnazjum Nr 1 w Kielcach, Gimnazjum Nr 3 w Kielcach, Gimnazjum Nr 7 w Kielcach, Gimnazjum Nr 8 w Kielcach, Gimnazjum Nr 15 w Kielca. oraz Gimnazjum nr 9 w Kielcach.

W okresie od 22 lutego do 14 marca 2010 roku odbywają się 2-godzinne, szkoleniowe posiedzenia rad pedagogicznych w szkołach, poświęcone problemom: ochrony danych osobowych i prawu do prywatności oraz informujące o założeniach i przebiegu programu pilotażowego. Dodatkowo szkoły zgłaszają nauczycieli – liderów, którzy będą uczestniczyć w zajęciach warsztatowych, przygotowujących do prowadzenia lekcji z uczniami.

15 marca 2010 roku doradcy metodyczni przeprowadzają 4-godzinne warsztaty dla 33 nauczycieli oddelegowanych z Gimnazjów nr 1,3,7,8,9,15. Nauczyciele otrzymują na płytach CD materiały do pracy z uczniami, zawierające głównie:

- *ABC ochrony danych osobowych (elementy informacji w formacie Word)*
- *4 prezentacje w PowerPoint*
- *6 scenariuszy zajęć z uczniami*
- *wzór sprawozdania z lekcji*
- *wzór arkusza ewaluacyjnego dla uczniów*

29 nauczycieli uczestniczących w szkoleniu wypełniło ankiety ewaluacyjne po zajęciach.

Odpowiedzi na wybrane pytania:

1. Czy przeprowadzone szkolenie spełniło Pani/Pan oczekiwania? tak - 29 / nie - 0
4. Jak ocenia Pani/Pan potrzebę realizacji treści dotyczących ochrony danych na zajęciach ze swoimi uczniami?
ogromna - 5 odp. / duża - 24 odp. / niewielka - 0 odp. / nie ma takiej potrzeby – 0 odp.
5. Czy może Pani/Pan ocenić stopień, w jakim uzyskana w czasie szkolenia wiedza i umiejętności będą przydatne w Pana/Pani pracy? (prosimy zakreślić właściwą cyfrę; cyfra 5 oznacza najwyższą ocenę).
1 – 0 odp. / 2 – 0 odp. / 3 – 2 odp. / 4 – 9 odp. / 5 - 18 odp.
6. Prosimy ocenić, w jakim stopniu otrzymane materiały dydaktyczne będą przydatne w realizacji zajęć z uczniami?
1 – 0 odp. / 2 – 0 odp. / 3 – 0 odp. / 4 – 5 odp. / 5 - 24 odp.

19 marca 2010 roku odbyła się konferencja i lekcja pokazowa w Centrum

Targowym Kielce podczas XV Targów Edukacyjnych:

Przebieg:

10:00-11:00 – Wykład inauguracyjny - Piotr Drobek - z-ca Dyrektora w Departamencie Edukacji Społecznej i Współpracy Międzynarodowej Biura GIODO w Warszawie

Wykład na temat prawnych aspektów ochrony prywatności oraz prezentacja możliwości kształtowania wśród uczniów postaw sprzyjających bezpieczeństwu i ochronie prywatności.

11:00-12:00 – Wykład z elementami warsztatu na temat ochrony danych osobowych.

12:15-13:00 – Lekcja pokazowa z zastosowaniem elementów dramy.

Wykład z elementami warsztatu oraz lekcję pokazową poprowadzili doradcy metodyczni SODMiDN w Kielcach: mgr Monika Zawadzka-Chłopek, mgr Jolanta Kuklińska, mgr Małgorzata Majta, mgr Barbara Sękalska.

Po konferencji 19 marca deklarację udziału w programie pilotażowym zgłasza Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy nr 1 w Kielcach, zwracając uwagę na szczególne znaczenie poruszanych zagadnień w edukacji wychowanków placówki (ostatecznie w programie uczestniczy 7 placówek w Kielcach).

Do końca kwietnia 2010 roku wybrani nauczyciele przeprowadzają zajęcia oraz przekazują sprawozdania i ankiety uczniów (ewentualnie prace uczniów lub inne materiały wynikające z modyfikacji scenariuszy). W zajęciach uczestniczyło 489 uczniów z terenu Kielc. Przeprowadzono zajęcia w 2 klasach pierwszych, 16 klasach drugich i 1 klasie trzeciej

gimnazjum oraz z 60 wychowankami Specjalnego Ośrodka Szkolno-Wychowawczego. Większość uczniów uczestniczyła w badaniu ankietowym.

Wyniki ankiet przeprowadzonych wśród 352 uczniów:

- Około **25%** uczniów uznało zagadnienia poruszane w czasie zajęć za bardzo ciekawe, około **63%** - ciekawe, około **13%** - zbędne.
- Poszerzanie wiedzy na temat skutecznej ochrony danych osobowych ocenili oni jako: konieczne – **43%**, wskazane – **51%**, zbędne – **6%**.
- Opinia badanej młodzieży na temat skuteczności ochrony danych osobowych w Polsce: bardzo skuteczna: **10%**, skuteczna: **32%**, niewystarczająca: **40%**, nie wiem: **18%**.
- Zdaniem uczniów treści dotyczące skutecznej ochrony danych osobowych powinny być omawiane: w szkole podstawowej – **44%**, w gimnazjum – **41%**, w szkole ponadgimnazjalnej – **12%**, tylko wśród dorosłych – **3%**
- O przypadku naruszenia prawa do prywatności wg ankiety: słyszało **40%**, nie słyszało **59%** uczniów; tylko 1% badanych nie udzieliło odpowiedzi.

Interesujący może być fakt, że we wszystkich klasach uczniowie w większości nie słyszeli o takim przypadku, natomiast w Specjalnym Ośrodku Szkolno-Wychowawczym 40 spośród 60 biorących udział w zajęciach to osoby deklarujące, że o takiej sytuacji słyszały (zazwyczaj podając konkretne przykłady).

Wybrane informacje ze sprawozdań 18 nauczycieli przeprowadzających zajęcia:

- Czy ćwiczenia i poruszane zagadnienia były dla uczniów zrozumiałe
tak 18 (100%) nie 0 (0%)
- Uczniowie byli aktywni na zajęciach
bardzo 5 (28%) wystarczająco 12 (67%) słabo 1 (5%)
- Z przebiegu zajęć wynikało, że uczniowie mieli świadomość zagrożeń związanych z ujawnianiem danych osobowych w stopniu:
wysokim 3 (17%) średnim 14 (78%) niskim 1(5%)
- Moim zdaniem potrzeba realizacji wyżej wymienionych zagadnień w gimnazjum jest
ogromna 2 (11%) duża 16 (89%) niewielka 0 (0%) nie ma takiej potrzeby 0 (0%)

W kwietniu 2010 roku opracowano i przesłano do placówek regulaminu konkursu dla uczniów uczestniczących w programie pilotażowym „Twoje dane – twoja sprawa. Skuteczna ochrona danych osobowych”.

Najważniejsze założenia konkursu:

- Eliminacje szkolne do 21 maja 2010 roku (w 3 kategoriach: plastyczna, multimedialna, literacka).
- Wytypowanie do 9 prac z każdej placówki na etap międzyszkolny i dostarczenie ich do SODMiDN w Kielcach do 24.05.2010 r.
- Ocena komisji konkursowej do końca maja i przekazanie placówkom informacji o wynikach do 7 czerwca 2010 roku.
- Uroczyste podsumowanie konkursu -14 czerwca o godzinie 15.00 w SODMiDN w Kielcach

Patronat nad konkursem objęli:

- Świętokrzyski Kurator Oświaty MAŁGORZATA MUZOŁ
- Prezydent Miasta Kielce WOJCIECH LUBAWSKI

*„To niezwykle cenna inicjatywa w czasach, kiedy kradzież tożsamości staje się coraz powszechniejsza. Uświadamianie nam wszystkim, czym jest ochrona naszej prywatności i jakie skutki niesie ze sobą jej brak ma ogromne znaczenie we współczesnym świecie”
(z listu Prezydenta Miasta Kielce)*

7.06.2010 r.- ogłoszenie wyników konkursu „Twoje dane – twoja sprawa”

Kategoria plastyczna

I miejsce: dwie uczennice Gimnazjum nr 8 w Kielcach

II miejsce: uczennica Gimnazjum nr 15 w Kielcach

III miejsce: dwie uczennice Gimnazjum nr 7 w Kielcach

wyróżnienie: uczeń Gimnazjum nr 1 w Kielcach

wyróżnienie: uczennica Specjalnego Ośrodka Szkolno–Wychowawczego nr 1 w Kielcach

Kategoria multimedialna:

wyróżnienie: uczeń Gimnazjum nr 1 w Kielcach

wyróżnienie: dwie uczennice Gimnazjum nr 7 w Kielcach

wyróżnienie: uczennica Gimnazjum nr 3 w Kielcach

wyróżnienie: uczeń Gimnazjum nr 8 w Kielcach

wyróżnienie: uczennica Gimnazjum nr 15 w Kielcach

Kategoria literacka

I miejsce: uczennica Gimnazjum nr 3 w Kielcach

OPRACOWANE SCENARIUSZE ZAJĘĆ EDUKACYJNYCH NA TEMAT OCHRONY DANYCH OSOBOWYCH SĄ OMAWIANE NA WARSZTATACH SZKOLENIOWYCH ORGANIZOWANYCH PRZEZ SAMORZĄDOWY OŚRODEK DORADZTWA METODYCZNEGO I DOSKONALENIA NAUCZYCIEL W KIELCACH.

MATERIAŁY INFORMACYJNE (źródło: GIODO)

ABC ochrony danych osobowych

Pierwszym aktem prawnym o zasięgu międzynarodowym, kompleksowo regulującym zagadnienia ochrony danych osobowych jest Konwencja nr 108 Rady Europy z dnia 28 stycznia 1981 r. o ochronie osób w związku z automatycznym przetwarzaniem danych osobowych. Takim aktem na poziomie europejskim jest dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób w związku z przetwarzaniem danych osobowych oraz swobodnego przepływu tych danych. Zasady w nich wyrażone przeniosła do polskiego porządku prawnego ustawa o ochronie danych osobowych. Jej uchwalenie w dnia 29 sierpnia 1997r. było przejawem postępującej demokratyzacji życia publicznego w Polsce i troski o ochronę prywatności każdego obywatela.

Dane osobowe. Definicja danych osobowych znajduje się w art. 6 ustawy. Danymi osobowymi są wszelkie informacje dotyczące konkretnej osoby, za pomocą których bez większego wysiłku można tę osobę zidentyfikować, chociaż nie jest ona wyraźnie wskazana. Możliwą do zidentyfikowania jest taka osoba, której tożsamość można określić bezpośrednio lub pośrednio, w szczególności poprzez powołanie się na numer identyfikacyjny albo jeden lub kilka specyficznych czynników określających jej cechy fizyczne, fizjologiczne, umysłowe, ekonomiczne, kulturowe lub społeczne. Informacji nie uważa się za umożliwiającą określenie tożsamości osoby, jeżeli wymagałoby to nadmiernych kosztów, czasu lub działań. Do danych osobowych zalicza się więc nie tylko imię, nazwisko i adres osoby, ale również przypisane jej numery, dane o cechach fizjologicznych, umysłowych, ekonomicznych, kulturowych i społecznych.

Danymi osobowymi nie będą zatem pojedyncze informacje o dużym stopniu ogólności, np. sama nazwa ulicy i numer domu, w którym mieszka wiele osób, czy wysokość wynagrodzenia. Informacja ta będzie jednak stanowić dane osobowe wówczas, gdy zostanie zestawiona z innymi, dodatkowymi informacjami, np. imieniem i nazwiskiem czy numerem PESEL, które w konsekwencji można odnieść do konkretnej osoby.

Przykładem pojedynczej informacji stanowiącej dane osobowe jest numer PESEL.

Numer ten, zgodnie z art. 31a ust. 1 ustawy z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (tekst jedn. Dz.U. z 2006 r. nr 139, poz. 993, z późn. zm.), jest 11-cyfrowym, stałym symbolem numerycznym, jednoznacznie identyfikującym osobę fizyczną, w którym sześć pierwszych cyfr oznacza datę urodzenia (rok, miesiąc, dzień), kolejne cztery – liczbę porządkową i płeć osoby, a ostatnia jest cyfrą kontrolną, służącą do komputerowej kontroli poprawności nadanego numeru ewidencyjnego. Numer ten, występując nawet bez zestawienia z innymi informacjami o osobie, stanowi dane osobowe, a ich przetwarzanie podlega wszelkim rygorom przewidzianym w ustawie o ochronie danych osobowych.

Adres poczty elektronicznej – bez dodatkowych informacji, umożliwiających ustalenie tożsamości osoby – zasadniczo nie stanowi danych osobowych. Występujący samodzielnie adres poczty elektronicznej można w wyjątkowych przypadkach uznać za dane osobowe, ale tylko wtedy, gdy elementy jego treści pozwalają, bez nadmiernych kosztów, czasu lub działań – na ustalenie na ich podstawie tożsamości danej osoby. Dzieje się tak w sytuacji, gdy elementami treści adresu są np. imię i nazwisko jego właściciela.

Dane szczególnie chronione -wyliczone są w art. 27 ust. 1 ustawy. Są to informacje o pochodzeniu rasowym lub etnicznym, poglądach politycznych, religijnych, filozoficznych, wyznaniu, przynależności do partii lub związku, stanie zdrowia, kodzie genetycznym, nałogach, 10 życiu seksualnym, skazaniach, orzeczeniach o ukaraniu, mandatach i innych orzeczeniach wydanych w postępowaniu przed sądem lub urzędem. Na administratorów tych danych ustawa nakłada bardziej rygorystyczne obowiązki niż na administratorów danych „zwykłych”.

Dane „zwykłe”. Nie jest to pojęcie zdefiniowane w ustawie o ochronie danych osobowych, ale tak nazywane są dane osobowe poza wymienionymi w art. 27 ust. 1 ustawy. Zaliczamy do nich np. imię, nazwisko, adres zamieszkania, datę urodzenia, nr PESEL.

Danymi osobowymi nie są informacje o osobach zmarłych. Firmy, urzędy i instytucje publiczne, odmawiając udzielenia informacji o osobach zmarłych, powołują się na ustawę o ochronie danych osobowych. Ustawa o ochronie danych osobowych nie może jednak stanowić podstawy takiej odmowy, ponieważ nie dotyczy ona osób zmarłych.

Przepisów ustawy o ochronie danych osobowych nie stosuje się do informacji o przedsiębiorcach. Zakresem przedmiotowym ustawy o ochronie danych osobowych objęte są wyłącznie dane dotyczące osób fizycznych. Jej przepisów nie stosuje się natomiast do przetwarzania informacji o innych podmiotach, w szczególności o osobach prawnych, jednostkach organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej oraz podmiotach prowadzących działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (Dz.U. nr 173, poz. 1807, z późn. zm.) – w takim zakresie, w jakim dane te identyfikują podmiot w obrocie gospodarczym i ściśle wiążą się z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

Przetwarzanie danych. Przetwarzaniem danych osobowych jest wykonywanie na nich jakichkolwiek operacji. Przetwarzaniem jest zatem już samo przechowywanie danych, nawet jeśli podmiot faktycznie z nich nie korzysta. W pojęciu przetwarzania mieści się także ich udostępnianie, zmienianie, modyfikowanie, przekazywanie, zbieranie, utrwalanie, opracowywanie. Ustawa definiuje jedynie pojęcie „przetwarzania”, brak jest natomiast definicji poszczególnych form przetwarzania, takich jak: udostępnianie, przekazywanie. Należy je zatem rozumieć zgodnie z ich słownikowym znaczeniem. Ustawa definiuje wszakże jedną z operacji przetwarzania, a mianowicie – operację usuwania danych.

Zgoda. W myśl art. 7 pkt 5 ustawy o ochronie danych osobowych, przez zgodę osoby, której dane dotyczą, rozumie się oświadczenie woli, którego treścią jest zgoda składającego oświadczenie na przetwarzanie jego danych osobowych. Zgoda nie może być domniemana lub dorozumiana z oświadczenia woli o innej treści.

Z definicji tej nie wynikają szczegółowe zasady formułowania klauzul zgody, jednakże podkreśla się, że z treści klauzul zgody na przetwarzanie danych osobowych powinno w sposób niebudzący wątpliwości wynikać, w jakim celu, w jakim zakresie i przez kogo dane osobowe będą przetwarzane. Wyrażający zgodę musi mieć pełną świadomość tego, na co się

godzi. W przypadku zgody na wykorzystywanie danych osobowych podlegających szczególnej ochronie – zgoda musi być wyrażona na piśmie.

Administrator bezpieczeństwa informacji.

Wyznaczenie administratora bezpieczeństwa informacji jest jednym z obowiązków administratora danych, wynikającym z art. 36 ust. 3 ustawy, służącym właściwemu zabezpieczeniu danych.

Administrator bezpieczeństwa informacji nadzoruje przestrzeganie zasad ochrony danych, określonych przez administratora, stosując odpowiednie do zagrożeń i kategorii danych objętych ochroną środki techniczne i organizacyjne, które mają zabezpieczyć dane przed ich udostępnieniem osobom nieupoważnionym, zabranieniem przez osobę nieuprawnioną, przetwarzaniem z naruszeniem ustawy oraz zmianą, utratą, uszkodzeniem lub zniszczeniem.

Administrator danych sam może pełnić funkcję administratora bezpieczeństwa informacji.

STRONY INTERNETOWE PARTNERÓW PILOTAŻOWEGO PROJEKTU:

- Biuro Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (GIODO)
<http://www.giodo.gov.pl/>
- Gliwicki Ośrodek Metodyczny (GOM)
<http://www.gom.gliwice.pl/>
- Samorządowy Ośrodek Doradztwa Metodycznego i Doskonalenia Nauczycieli w Kielcach (SODMiDN)
<http://www.sodmidn.kielce.pl/>

